

An Aimsir Chaite

An chéad chéim

An Tús

‘h’

‘D’

‘D’h’

X

Athruithe Tosaigh

1. Séimhiú : ‘h’

F

2. ‘D’

L,R,N,
S(m),(t),(p),(c)

3. ‘D’ + ‘h’

Cosain

4. Gan athrú X

Gutaí

Athruithe Tosaigh

1. Séimhiú : ‘h’	Cosain
2. ‘D’	Gutaí
3. ‘D’ + ‘h’	F
4. Gan athrú X	L,R,N, S(m),(t),(p),(c)

An dara céim

An réimniú

An
chéad
réimniú

An
dara
réimniú

Briathra
Bogha Báistí

Na Briathra
Neamhrialta

An **chéad**
réimniú

An **dara**
réimniú

Teip

Bain

Pós

Bris

larr

Cíor

Tuill

Caill

Críochnaigh

Tosaigh

Fiosraigh

Mothaigh

Foghlaim

Cóirigh

Cuardaigh

Cónaigh

Scrúdaigh

Oibrigh

An tríú céim

Na gutaí

Leathan
(A,O,U)

Caol
(I,E)

BAIN

Athruithe Tosaigh - ‘h’

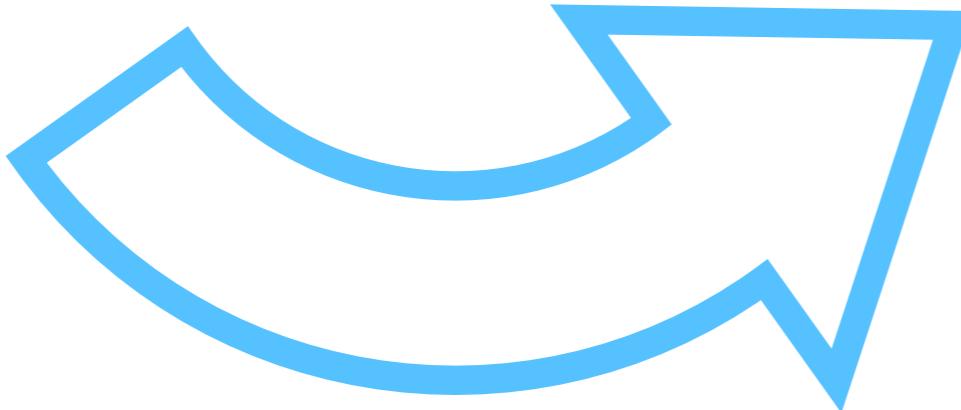
An réimniú - An chéad

An guta deireanach - CAOL

BAIN I / E

BHAIN EAMAR

An chéad agus dara réimniú

aigh

igh

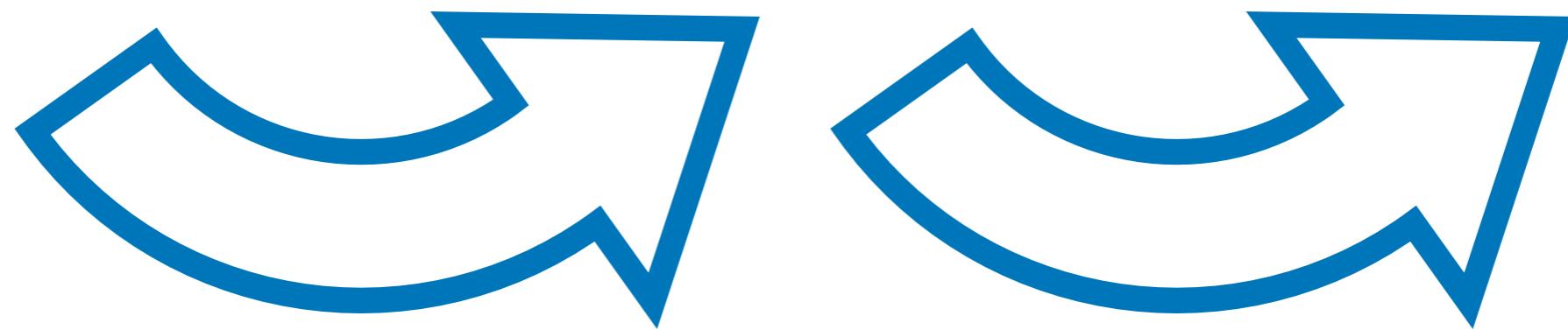

Athruithe Tosaigh - 'h'

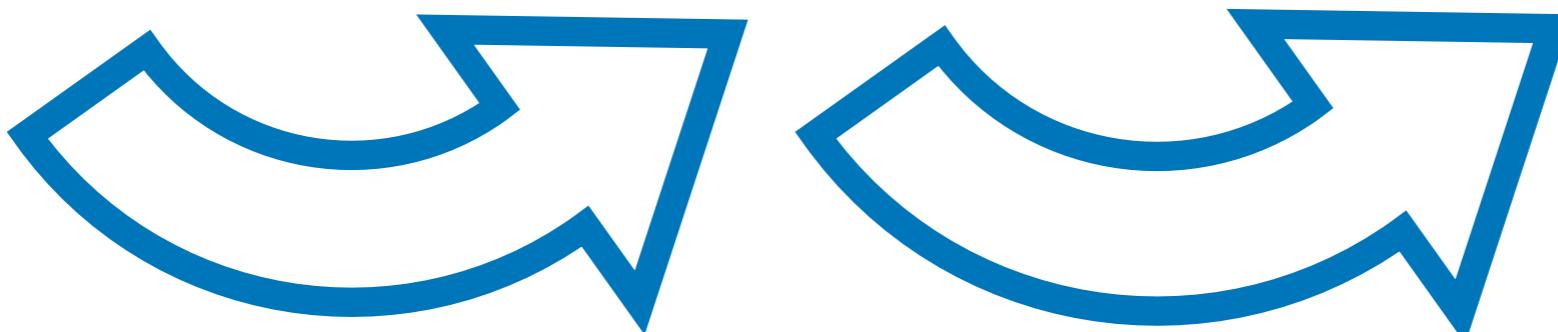
An réimniú - An dara

An guta deireanach - LEATHAN

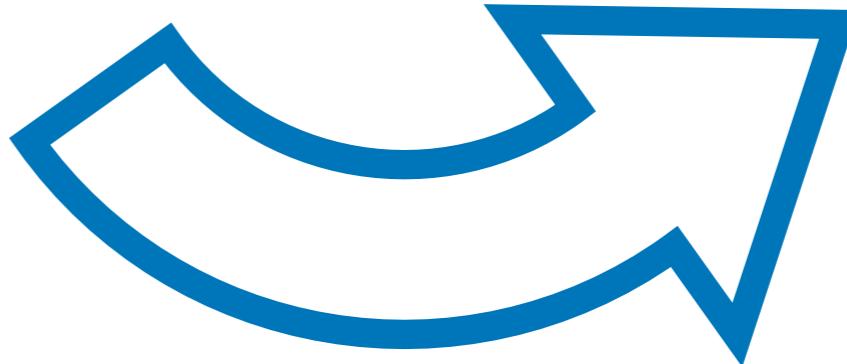
CRÍOCHNAIGH A/O/U

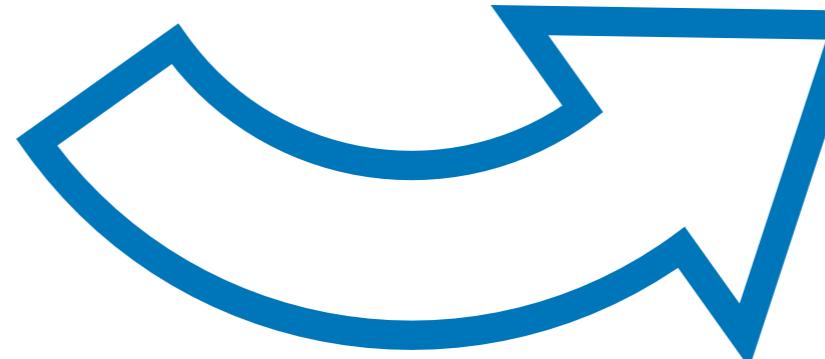
CHRÍOCHNAIGH ÁÍOMAR

Foghlaim I / E

D'FoghlaimíOMAR

Leathan
1 2

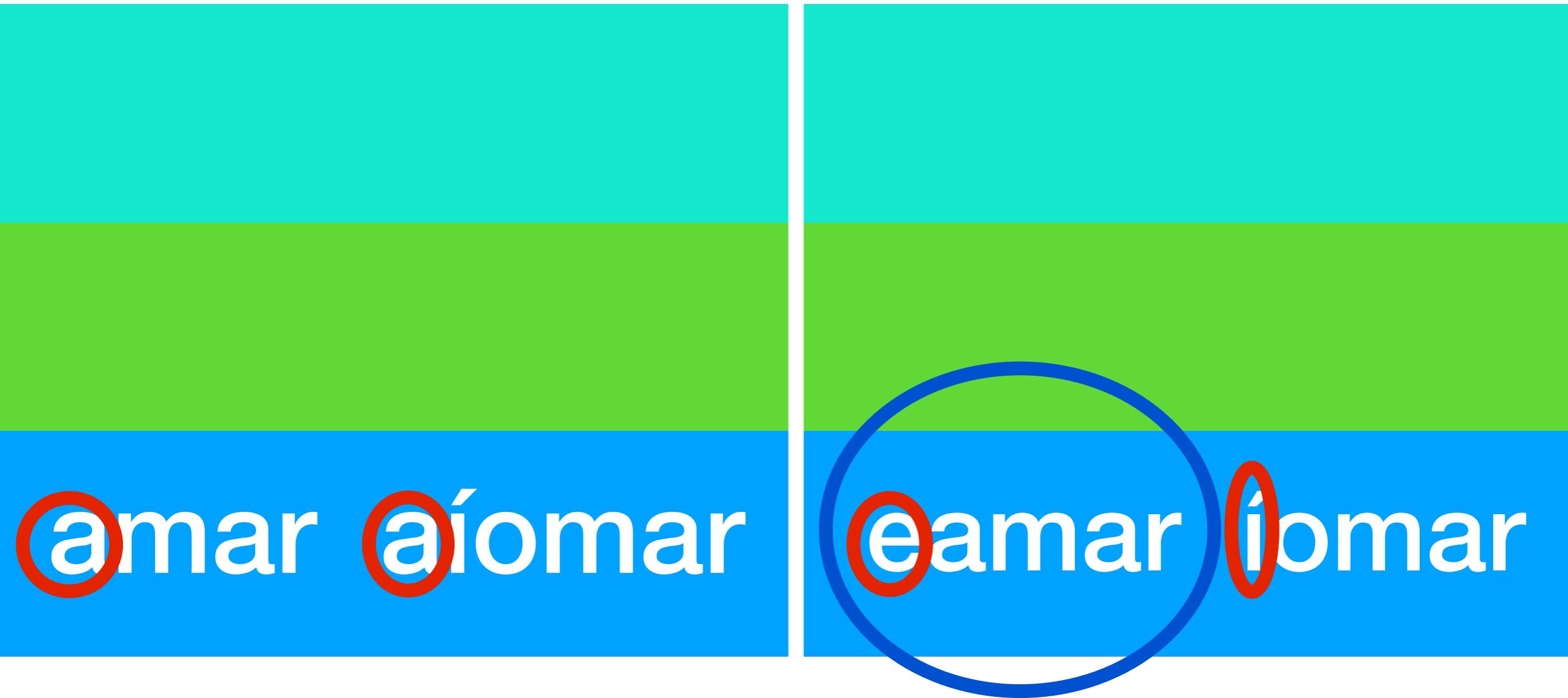
Caol
1 2

amar aíomar

eamar íomar

!! An chéad guta !!

Bain

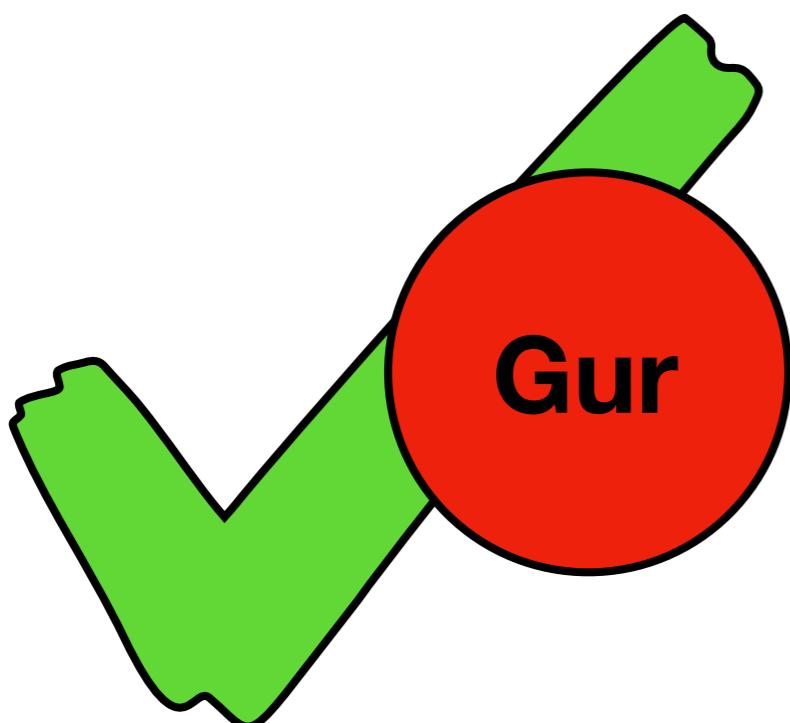
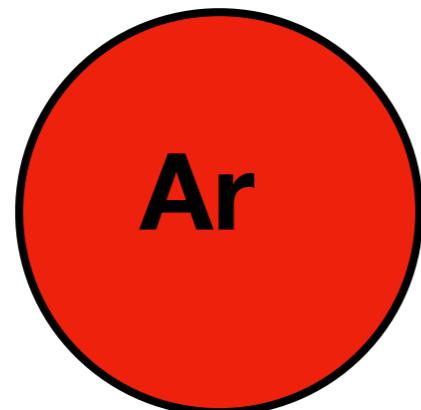
Bhaíneamar

Shiúil mé ar scoil inné ach arú inné rothaigh mé ann. D'fhág mé an teach ag a
hocht agus chas mé le mo chairde ar an mbealach. Bhí sé ag cur báistí an
tseachtain seo caite agus thug mo mháthair mé ar scoil. Chabhraigh mo
mháthair liom le mo chuid obair bhaile aréir. Cheartaigh sí na botúin a
rinne mé agus ní raibh sí crosta nuair a rinne mé dearmad ar na rudaí a
thaispeáin sí dom inné. Nuair a tháinig mé abhaile ón scoil níor fhéach
mé ar an teilihís ach scríobh mé an aiste a bhí le déanamh agam.
Chodail mé go sámh aréir.

fág	ól
d'fhág	d'ól mé
d'fhág tú	d'ól tú
d'fhág sé / sí	d'ól sé / sí
d'fhágamar	d'ólamar
d'fhág sibh	d'ól sibh
d'fhág siad	d'ól siad

Na Réamhmíreanna

SÉIMHIÚ

Na Réamhmíreanna

Sular

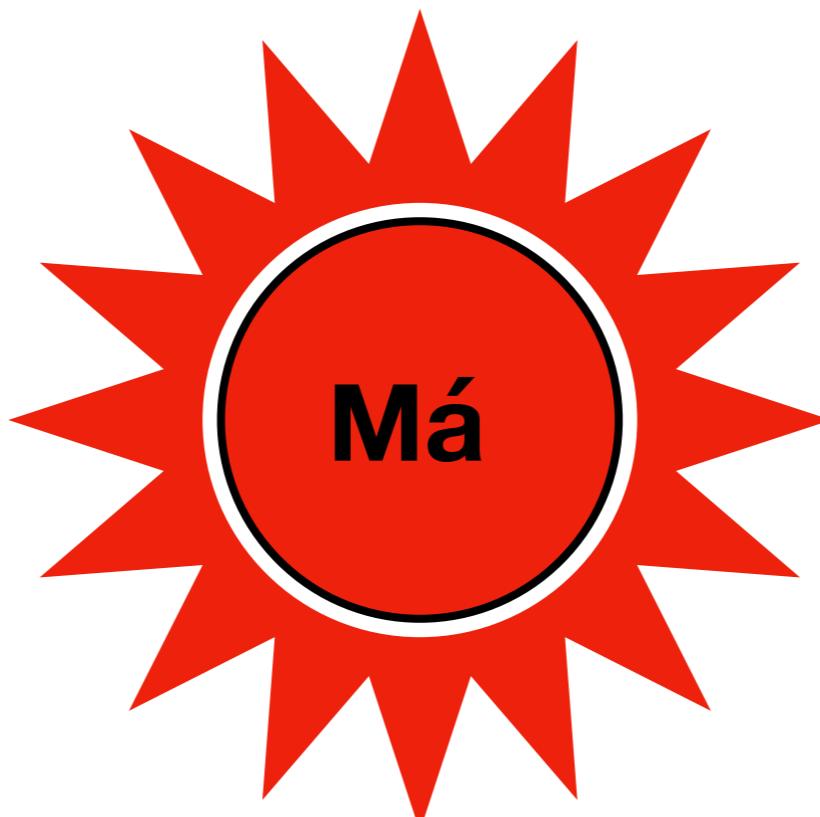
Munar

Ar

Níor

Gur

Nár

Sula

Muna

Ní

An

Go

Nach

Bí, Téigh, Déan, Faigh, Feic, Abair

Ar + h,
d, d'h

Níor + h,
d, d'h

Gur + h,
d, d'h

Nár + h,
d, d'h

D'fhoghlaim
D'imir
Thaispéain
Smaoinigh

Briathra gan Séimhiú

L, R, N

Níor luigh,

Níor nigh,

Níor rith,

Níor scrúdaigh

Sc-, Sm-, Sp-, St-

Níor smaoinigh

Níor spalpaigh

Níor stad

1 Obair bheirte – cuir na ceisteanna seo ar a chéile.

- a) Ar scuab tú an t-urlár inné? _____
- b) Ar fhéach tú ar an teilifís aréir? _____
- c) Ar léigh tú an leabhar sin? _____
- d) Ar ól tú bainne riamh? _____
- e) Cén t-am a d'fhág tú an teach le teacht ar scoil ar maidin? _____

2 Líon na bearnaí thíos.

- a) [Féach] _____ Seán ar an teilifís aréir.
- b) [Fás] _____ bláthanna áille sa ghairdín an t-earrach seo caite.
- c) [Cas] _____ na cairde lena chéile ag an gcluiche Dé Sathairn seo caite.
- d) [Níor cíor] _____ an cailín sin a cuid gruaige riamh.
- e) [Ar glan] _____ an t-úinéir sin suas i ndiaidh a mhadra?

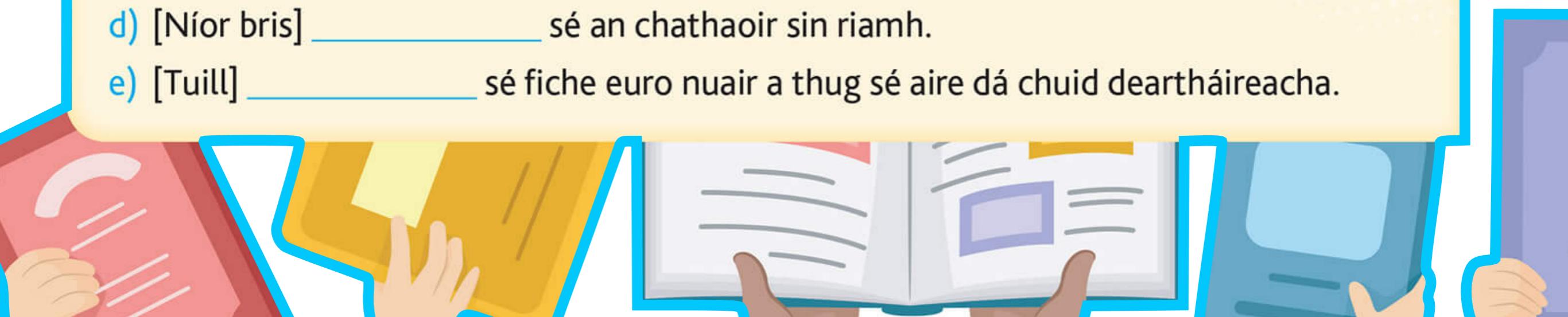

3 Líon na bearnaí thíos.

- a) [Níor múin] _____ an Máistir Ó Ruairc sa scoil riamh.
- b) [Ar caith] _____ sibh a lán ama ag caint ar an bhfón ar maidin?
- c) [Troid] _____ an cailín sin le gach duine.
- d) [Tuig mé] _____ mata ansin.
- e) [Léim] _____ an bhó thar an gcláí inné agus bhris sí a cos.

4 Líon na bearnaí thíos.

- a) [Rith] _____ na madraí sa ghairdín inné.
- b) [Níor buail] _____ na seanchairde lena chéile oiread agus uair amháin anuraidh.
- c) [Ar caith] _____ tú an samhradh in Éirinn?
- d) [Níor bris] _____ sé an chathaoir sin riamh.
- e) [Tuill] _____ sé fiche euro nuair a thug sé aire dá chuid deartháireacha.

imigh**d'imigh mé****d'imigh tú****d'imigh sé / sí****d'imíomar****d'imigh sibh****d'imigh siad****ceistigh****cheistigh mé****cheistigh tú****cheistigh sé / sí****cheistíomar****cheistigh sibh****cheistigh siad**

dúisigh	éirigh	tosaigh	ceartaigh

1 Obair bheirte – cuir na ceisteanna seo ar a chéile.

- a) Ar chabhraigh tú timpeall an tí aréir? _____
- b) Ar ghortaigh tú tú féin nuair a bhí tú ag imirt spóirt? _____
- c) Ar éalaigh mórán gadaithe ón bpríosún inné? _____
- d) Ar chabhraigh do rang leis na múinteoirí? _____
- e) Ar gortaíodh mórán capall ag na rásáí capall inné? _____

2 Líon na bearnaí thíos.

- a) [Cuardaigh] _____ na gardaí an foirgneamh sin aréir.
- b) [Níor ceartaigh] _____ an múinteoir na daltaí dána riamh.
- c) [Ar fiafraigh] _____ do thuismitheoirí díot cá raibh tú ag dul?
- d) [Brostaigh mé] _____ abhaile inné chun mo mhadra nua a fheiceáil.
- e) Cén t-am a [tosaigh] _____ an clár sin?

3 Ceartaigh na botúin sna habairtí thíos.

- a) Tosaigh an rang ag a naoi maidin inné. _____
- b) Ní chríochnaigh an scoil go dtí a ceathair a chlog inné. _____
- c) Fiosraigh na gardaí an suíomh nuair a bhí timpiste ann. _____
- d) An cheartaigh an múinteoir na cóipleabhair go minic? _____
- e) Socraigh na páistí isteach ar scoil tar éis cúpla lá. _____

Briathra Bhogha Báistí

Taispeáin Ceiliúir

Vótáil Sábháil

Úsáid Coimeád

Buaigh Dóigh

Léigh Téigh

Luigh Ligh

1 syllable ending - minus ‘i’ - no ‘igh’

.....
2 syllable ending - minus ‘ai/i’ - keep last letter

Codail Oscail

Aithin Cosain

Imir Freagair

Inis

Taispeáin
Ceiliúir

2 shiolla

Vótáil
Sábháil

Guta
fada

Úsáid
Coimeád

!! One syllable ending - (e)amar !!

sábháil	taispeáin	páirceáil	tiomáin
shábháil mé	thaispeáin mé	pháirceáil mé	thiomáin mé
shábháil tú	thaispeáin tú	pháirceáil tú	thiomáin tú
shábháil sé / sí	thaispeáin sé / sí	pháirceáil sé / sí	thiomáin sé / sí
shábhálar	thaispeánamar	pháirceálamar	thiomáineamar
shábháil sibh	thaispeáin sibh	pháirceáil sibh	thiomáin sibh
shábháil siad	thaispeáin siad	pháirceáil siad	thiomáin siad
sábháladh	taispeánadh	páirceáladh	tiomáineadh
níor shábháil mé	níor thaispeáin mé	níor pháirceáil mé	níor thiomáin mé
ar shábháil tú?	ar thaispeáin tú?	ar pháirceáil tú?	ar thiomáin tú?

igh

Buaigh
Dóigh

ua/eo/ao
ú/ó/á

2 shiolla

Léigh
Téigh

ea

Luigh
Ligh

(u)ío

!! mar !!

glaoigh	léigh	suigh
ghlaoigh mé	léigh mé	shuigh mé
ghlaoigh tú	léigh tú	shuigh tú
ghlaoigh sé / sí	léigh sé / sí	shuigh sé / sí
ghlaomar	léamar	shuíomar
ghlaoigh sibh	léigh sibh	shuigh sibh
ghlaoigh siad	léigh siad	shuigh siad

ua/eo/ao
ú/ó/á

éa

(u)íó

1. Ar nigh sibh na gréithe go minic?
2. Ar shuigh sibh síos?
3. Ar luigh sibh síos ar an leaba?
4. Ar bhuaigh sibh an cluiche?
5. Ar reoigh sibh an bia?
6. Nár léigh sibh an leabhar?
7. Nár théigh sibh an dinnéar?

Taispeáin
Ceiliúir

Vótáil
Sábháil

Úsáid
Coimeád

Briathra a bhfuil **níos mó** ná siolla amháin
sa fréamh agus a bhfuil **síneadh fada** ar an
nguta deireanach.

Buaigh
Dóigh

Léigh
Téigh

Luigh
Ligh

ua/eo/ao
ú/ó/á

éa

(u)ío

Codail
Oscail

Imir
Freagair

Aithin
Cosain

Inis

Ceangail + muid = Cheanglaíomar

~~ai/i - l~~

Imir + muid = D'imríomar

~~ai/i - r~~

Aithin + muid = D'aithníomar

~~ai/i - n~~

Inis + muid = D'insíomar

~~ai/i - s~~

1 Freagair na ceisteanna seo ón múinteoir.

- a) Ar eitil tú ar eitleán riamh? _____
- b) Ar cheangail tú an bád le rópa? _____
- c) Ar inis tú bréag riamh? _____
- d) Ar chodail tú go sámh ag an deireadh seachtaine?

- e) Cé a d'fhreagair an fón i do theach aréir?

2 Líon na bearnaí thíos.

- a) [Labhair] _____ an príomhoide leis an scoil ar fad maidin inné.
- b) [Cosain] _____ an carr úrnua sin a lán airgid.
- c) [Imir mé] _____ mar chúlaí ar m'fhoireann peile.
- d) [Níor freagair] _____ an cailín cúthail aon cheist sa rang.
- e) [Iompair] _____ an tuismitheoir an páiste nuair a d'éirigh sé tuirseach.

Na Briathra Neamhrialta

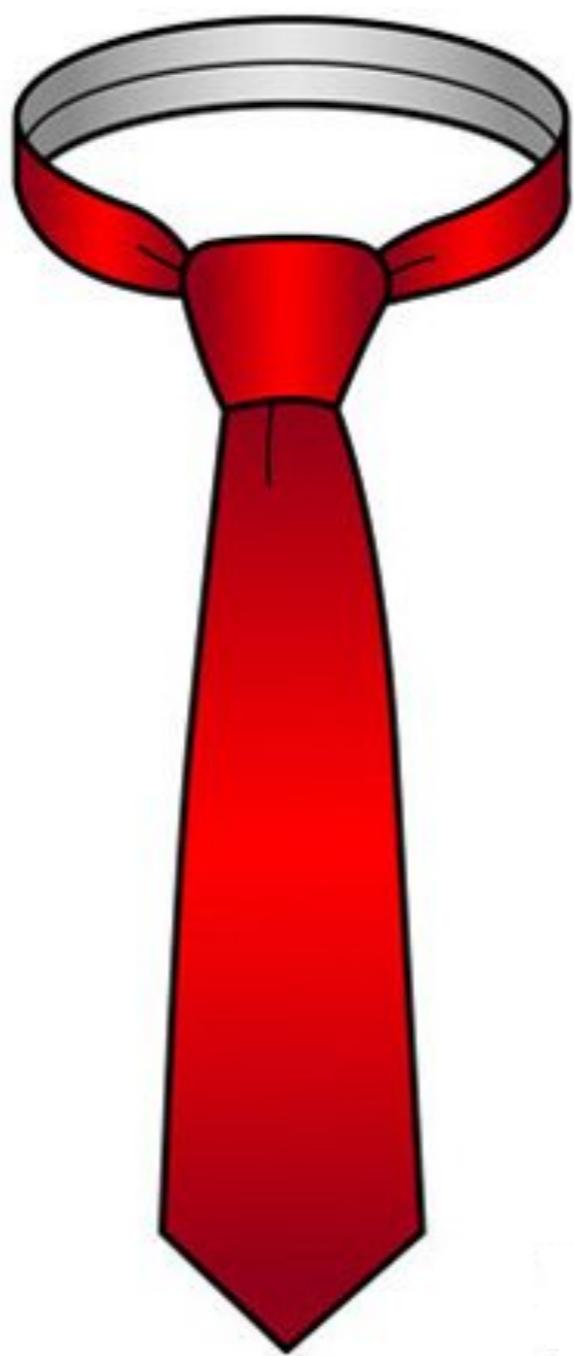
An Aimsir Chaite

Bí

Tar

Téigh

L'Oreal.
Is fiú é thou!

Déan

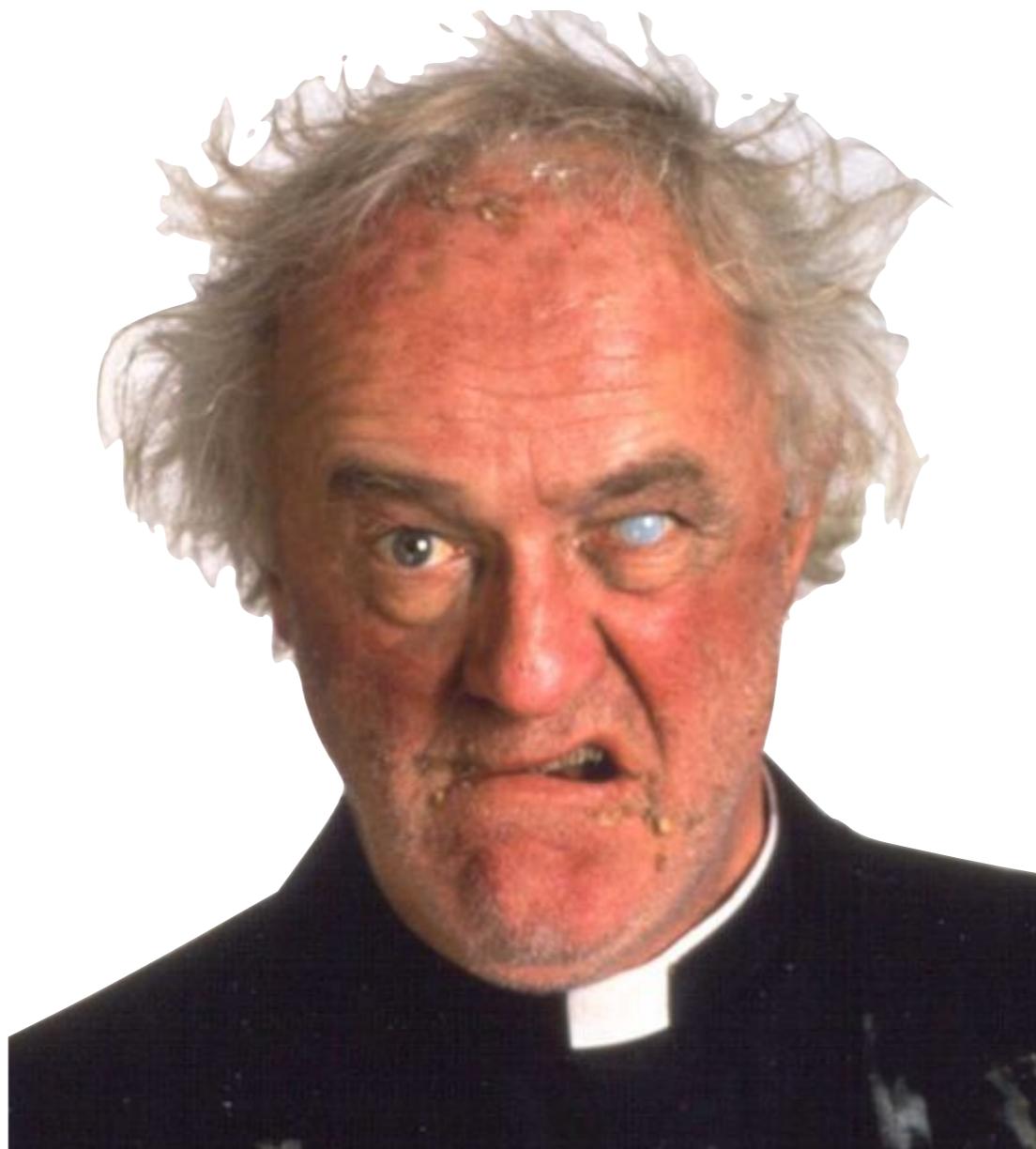
Tabhair

Fee,

Fo, Fum

Faigh

Feic

C +

Clois

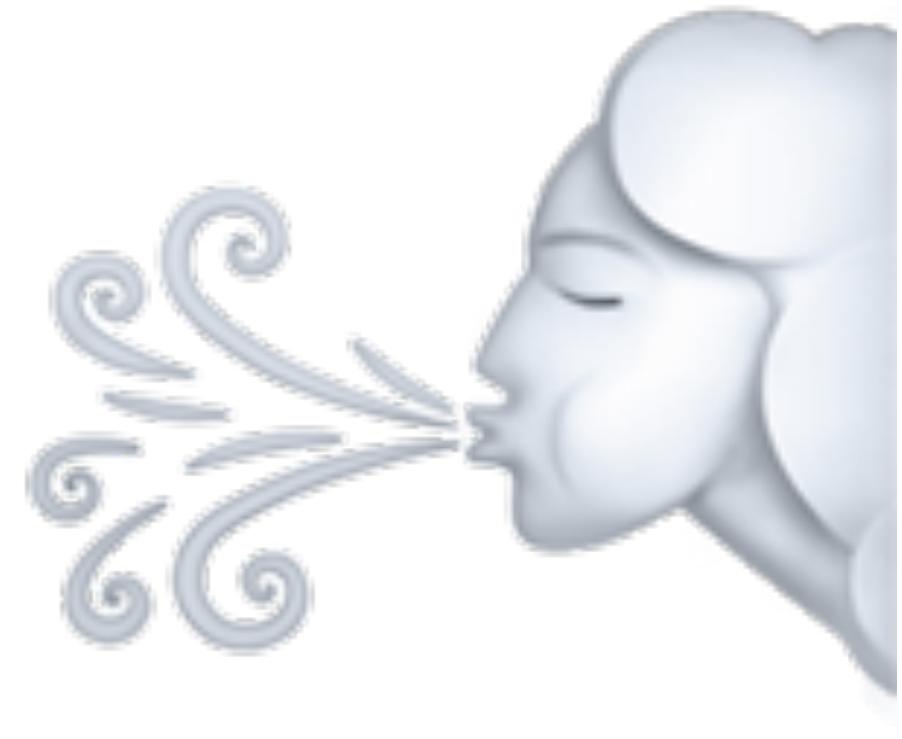
A

Abair

Beir

Ar

M

Ith

Bí			
	Tháinig		
		Ní dheacaigh	
			An ndearna
		Níor thug	
	Fuair		
Feic			
	Chuala		
		Ní dúirt	
			Ar rug
Ith			

1 Líon na bearnaí thíos.

- a) _____ mé mo chairde ag caint faoin gcóisir.
- b) _____ mo mháthair liom gan a bheith déanach ag teacht ar ais.
- c) Ní _____ mé mo chara ón mbunscoil le cúpla mí agois.
- d) _____ mé bronntanas do mo chara an Nollaig seo caite.
- e) _____ mé ar an madra sular éalaigh sé amach an doras.

fhaca thug chuala rug dúirt

2 Obair bheirte – cuir na ceisteanna seo ar a chéile.

- a) An ndeachaigh tú amach ag an deireadh seachtaine? _____
- b) Ar thug tú an leabhar ar ais do do chara inné? _____
- c) An ndearna tú botún san aiste? _____
- d) An raibh tú riamh ag ceolchoirm? _____
- e) An bhfuair tú bronntanais dheasa ar do bhreithlá? _____

- a) [Cuir] _____ an múinteoir an milleán orm inné agus [bí] _____ fearg orm.
- b) [Fág] _____ mé an teach ag a hocht ar maidin ach fós bhí mé déanach.
- c) Níor [oscaill] _____ an siopa go dtí a deich ar maidin toisc go raibh an siopadóir tinn.
- d) Ní [déan] _____ mé aon obair bhaile Dé Domhnaigh seo caite.
- e) [Tar] _____ m'aintín ar cuairt inné.

An Briathar Saor

H

X

Na Déirí

- adh

- eadh

- aíodh

- íodh

Admhaigh

Nocht

Scrúdaigh

Roinn

Cáin

Taispeán

Aithin

Foilsigh

Na Déirí

- adh	- eadh	- aíodh	- íodh
Nocht	Róinn	Scrudaigh	Foilsigh
Taispeáin	Cáin	Admhaigh	Aithin
Nochadh	Roinneadh	Scrudaíodh	Foilsíodh
Taispeánadh	Cáineadh	Admhaíodh	Aithníodh